

ОЛИЙ ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМДА АХБОРОТ- КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ УСУЛЛАРИ, ВОСИТАЛАРИ ВА ИМКОНИЯТЛАРИ

Исомиддинова Мохидил Шавкатовна

*Тошкент Давлат Стоматология институти, академик лицейи,
Тиллар кафедраси катта ўқитувчиси*

Аннотация: *Мазкур мақолада олий педагогик таълим муассасаларида ўқув-тарбия жараёнига компьютер ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этишининг назарий-методик асослари ёритилган. Ахборот технологияларининг таълим сифатини ошириш, ўқув жараёнини индивидуаллаштириш ҳамда бўлажак бошлангич синф ўқитувчиларининг касбий компетентлигини шакллантиришдаги аҳамияти таҳлил қилинган.*

Калит сўзлар: *ахборот технологиялари, педагогик таълим, инновация, касбий компетентлик, бошлангич таълим ўқитувчиси.*

Кириш

XXI аср ахборот технологиялари асри сифатида жамият ҳаётининг барча соҳаларига, хусусан, таълим тизимида туб ўзгаришлар киритмоқда. Таълим жараёнини компьютерлаштириш, инновацион ва ахборот технологияларини жорий этиш таълим мазмунини такомиллаштириш, унинг самарадорлигини оширишга хизмат қилмоқда .[1]

Ўқув-тарбия жараёнига компьютер ва ахборот технологияларини жорий этиш таълим жараёни мазмунини танлаш, режалаштириш, лойиҳалаш, ташкил қилиш, бошқариш ва назорат қилиш методологиясини такомиллаштириш имконини беради. Шунингдек, мазкур технологиялар таълим сифатини ошириш, уни индивидуаллаштириш ва педагог ҳамда ўқувчи ўртасида ҳамкорликка асосланган янги таълим шакллари яратишга хизмат қилади .

Шу билан бирга, тадқиқотлар таҳлили шуни кўрсатадики, олий таълим муассасаларида ахборот технологияларидан фойдаланиш анъанавий усулларга нисбатан устун бўлса-да, амалиётда бу соҳадаги ишлар етарли даражада эмас. Бу эса педагог кадрларни тайёрлаш сифатига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Мамлакатимизда олий педагогик таълим тизими олдида таълимнинг очиқлиги, инсонпарварлиги ва шахсга йўналтирилганлигини таъминлаш, таълим босқичлари ўртасидаги узвийликни кучайтириш каби муҳим вазифалар қўйилган. Бу вазифаларни бажаришда ахборот-коммуникация технологиялари муҳим омил ҳисобланади. Бўлажак бошланғич синф ўқитувчиларини тайёрлаш жараёнида ахборот технологияларидан фойдаланиш уларнинг мантиқий фикрлаш қобилиятини ривожлантириш, педагогик масалаларни ечиш кўникмаларини шакллантириш ҳамда касбий моҳоратини оширишга хизмат қилади. Айниқса, математика фанини ўқитишда инновацион технологияларни қўллаш таълимнинг амалий аҳамиятини кучайтиради.

Масофавий таълим платформаларининг таълим жараёнидаги аҳамияти. Ахборот-коммуникация технологияларининг жадал ривожланиши натижасида масофавий таълим платформалари таълим жараёнини ташкил этишнинг самарали воситаларидан бирига айланди. Бундай платформалар таълимнинг узлуксизлигини таъминлаш, ўқув жараёнини индивидуаллаштириш ва таълим сифатини оширишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Айниқса, олий таълим муассасаларида бўлажак педагог кадрларни тайёрлашда масофавий таълим платформаларидан фойдаланиш замонавий таълим талабларига тўлиқ жавоб беради.

Moodle платформасининг имкониятлари

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) — очик кодли масофавий таълим платформаси бўлиб, у олий таълим муассасаларида ўқув курсларини лойиҳалаш, ташкил этиш ва бошқариш учун кенг имкониятлар яратади. Платформа орқали ўқув материалларини тизимли

жойлаштириш, тест ва топшириқлар ёрдамида билимларни баҳолаш, талабаларнинг ўқув фаолиятини мониторинг қилиш мумкин. Moodle платформасидан фойдаланиш бўлажак ўқитувчиларда мустақил таълим олиш, ахборот билан ишлаш, ўз-ўзини назорат қилиш ҳамда рефлексия кўникмаларини шакллантиришга хизмат қилади. Форум ва муҳокамалар эса педагогик ҳамкорлик ва мулоқот маданиятини ривожлантиради [2]. Google Classroom платформасининг педагогик имкониятлари Google компанияси томонидан ишлаб чиқилган, фойдаланувчи учун қулай ва содда масофавий таълим платформаси ҳисобланади. У Google Docs, Slides, Forms хизматлари билан интеграциялашган бўлиб, топшириқларни тезкор ташкил этиш ва баҳолаш имконини беради [3].

Google Classroom платформаси педагогларнинг рақамли компетентлигини ошириш, таълим жараёнида ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш кўникмаларини шакллантиради. Айниқса, бўлажак бошланғич синф ўқитувчилари учун мазкур платформа таълим жараёнини визуаллаштириш ва интерактив ташкил этиш имкониятларини яратади [4].

Moodle ва Google Classroom платформаларининг таққослама таҳлили

Тадқиқотлар шуни кўрсатадики, Moodle платформаси функционал имкониятларининг кенглиги билан ажралиб туради ва асосан тизимли, чуқур ўқув жараёнини ташкил этишга мўлжалланган. Google Classroom эса соддалиги ва тезкорлиги билан таълим жараёнини ташкил этишда қўшимча самарали восита сифатида қўлланилади .

Жаҳон таълим амалиёти таҳлили шуни кўрсатадики, ривожланган мамлакатларда ахборот-коммуникация технологияларини таълим жараёнига жорий этиш давлат сиёсати даражасида қўллаб-қувватланади. Айниқса, Финляндия ва Сингапур таълим тизими ўзининг самарадорлиги, инновацион ёндашувлари ва рақамли таълим муҳитини яратиш борасидаги илғор тажрибаси билан ажралиб туради [5].

Финляндия таълим тизимида ахборот технологиялари таълим мазмунининг ажралмас қисми сифатида қаралади. Бу мамлакатда рақамли компетентлик ўқувчилар ва педагоглар учун асосий компетенциялардан бири ҳисобланади. Таълим жараёнида электрон дарсликлар, рақамли платформалар, масофавий таълим элементлари кенг қўлланилади.

Финляндияда педагог кадрларни тайёрлаш жараёнига алоҳида эътибор қаратилган бўлиб, бўлажак ўқитувчилар ахборот технологияларидан таълимда фойдаланиш бўйича чуқур назарий ва амалий тайёргарликдан ўтади. Олий педагогик таълим муассасаларида талабалар Moodle, Teams, Google Workspace каби платформалар асосида ўқув курсларини лойиҳалаш ва амалга ошириш кўникмаларини эгаллайди [6].

Муҳим жиҳати шундаки, Финляндия таълим тизимида ахборот технологиялари ўқитувчининг ўрнини босувчи эмас, балки унинг педагогик фаолиятини қўллаб-қувватловчи восита сифатида қаралади. Бу эса таълим жараёнида инсонпарварлик ва шахсга йўналтирилган ёндашувни таъминлайди.

Сингапур таълим тизими ахборот технологияларини жорий этиш бўйича дунёда етакчи ўринлардан бирини эгаллайди. Мамлакатда “Smart Nation” концепцияси доирасида таълим тизимини тўлиқ рақамлаштиришга қаратилган кенг қамровли ислохотлар амалга оширилган. Сингапурда масофавий ва аралаш (blended learning) таълим модели кенг татбиқ этилган. Ўқув жараёнида Learning Management System (LMS), электрон портфолио, интерактив платформалар ва сунъий интеллект элементларидан фойдаланилади. Бу эса ўқувчиларнинг мустақил фикрлаш, ижодий ёндашув ва рақамли саводхонлигини ривожлантиради. Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш жараёнида ахборот технологияларидан фойдаланиш мажбурий ҳисобланади. Педагоглар ўқув жараёнида рақамли ресурслар яратиш, онлайн баҳолаш тизимларидан фойдаланиш ва масофавий таълимни самарали ташкил этиш бўйича махсус тайёргарликдан ўтади.

Финляндия ва Сингапур тажрибаси шуни кўрсатадики, ахборот технологияларини таълим жараёнига самарали жорий этиш қуйидаги натижаларни таъминлайди:

- таълим сифатининг ошиши;
- ўқув жараёнининг индивидуаллаштирилиши;
- педагог кадрларнинг касбий ва рақамли компетентлигини ривожлантириш;
- таълимнинг жаҳон таълим муҳити билан интеграциялашуви . [7].

Ушбу тажрибаларни миллий таълим тизимига босқичма-босқич татбиқ этиш олий педагогик таълим муассасаларида рақобатбардош ва замонавий фикрлайдиган кадрлар тайёрлашга хизмат қилади. Финляндия таълим тизимида ахборот технологиялари инсонпарвар ва шахсга йўналтирилган таълимни қўллаб-қувватловчи восита сифатида қўлланилади. Бу ерда рақамли технологиялар ўқитувчининг ролини кучайтиришга хизмат қилади .

Сингапур тажрибасида эса ахборот технологиялари таълим самарадорлигини ошириш, рақобатбардош кадрлар тайёрлашга йўналтирилган. Масофавий таълим, сунъий интеллект ва рақамли баҳолаш тизимлари кенг татбиқ этилган .

Ўзбекистонда эса ахборот технологияларини таълим жараёнига жорий этиш давлат сиёсати даражасида амалга оширилмоқда. Олий таълим муассасаларида Moodle ва Google Classroom платформаларидан фойдаланиш кенгайиб бормоқда, аммо хориж тажрибаси асосида педагог кадрларнинг рақамли компетентлигини янада ривожлантириш талаб этилади[8]

Хулоса

Хулоса қилиб айтганда, олий педагогик таълим муассасаларида ахборот-коммуникация технологияларидан самарали фойдаланиш бўлажак ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини шакллантиришда муҳим аҳамият касб этади. Таълим жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш педагог кадрлар тайёрлаш сифатини

оширишга, рақобатбардош мутахассисларни етиштиришга хизмат қилади [9]. Финляндия ва Сингапур таълим тизими тажрибаси ахборот-коммуникация технологияларини таълим жараёнига тизимли, мақсадли ва педагогик ёндашув асосида жорий этиш юқори таълим самарадорлигини таъминлашини кўрсатади. Ушбу тажрибаларни миллий таълим тизимига мослаштириш орқали бўлажак педагог кадрларнинг касбий ва рақамли компетентлигини ошириш имконияти кенгайди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Рақамли Ўзбекистон – 2030” стратегияси.
2. Сафаров О.Қ. Ахборот-коммуникация технологиялари асосида таълимни ташкил этиш. – Тошкент: Fan, 2021.
3. Google for Education. *Classroom User Guide*. – 2022.
4. Жўраев Р.Х. Замонавий педагогик технологиялар. – Тошкент, 2020.
5. OECD. *Education at a Glance*. – Paris, 2021.
6. European Commission. *Digital Education Action Plan*. – Brussels, 2020.
7. Ўзбекистон Республикаси Президенти. “Рақамли Ўзбекистон – 2030” стратегияси.
8. С.Исомиддинов-2024 Фирибгарликнинг виктимологик профилактикасини такомиллаштиришнинг асосий йуналишлари Жамият ва инновациялар-Общество и инновации
9. S.G'.Isomiddinov-2025 The concept of droppin and its prevention-
<https://eurekaooa.com/index.php/4>
10. A.A.Nasritdinov-2025 Axborot texnologiyalari yordamida noqonuniy giyohvand savdosini fosh etish: huquqiy va texnik jihatlar
<https://journalss.org/index.php/mod/article/view/3113>,